

સત્સંગ પ્રદીપ

SATSANG PRADEEP

દર મહીનાની ૨૨મી તારીખે નડીઆદથી પ્રકાશિત થતું
શ્રી સ્વામિનારાયણ સત્સંગ સેવા મંડળનું માસીક મુખપત્ર

Published from Nadiad on 22nd of every Month
Monthly Publication of Shree Swaminarayan Satsang Seva Mandal

વર્ષ : ૬
Year : 6

● ૨૨ - સપ્ટેમ્બર - ૨૦૨૧
● 22 - SEPTEMBER - 2021

● અંક : ૫
● Issue : 5

આજીવન લવાજમ	સત્સંગ પ્રદીપ
<div>દેશમાં રૂા. ૨૫૦-૦૦</div> <div>છૂટક નકલ રૂા. ૫-૦૦</div>	<div>વર્ષ : ૬ અનુક્રમણિકા અંક : ૫</div> <div>ક્રમ લેખ તથા લેખક પૃષ્ઠ</div>
<p>“સત્સંગ પ્રદીપ” માં આજીવન લવાજમ, ભેટ, “શ્રી સ્વામિનારાયણ સત્સંગ સેવા મંડળ” ના નામે ડ્રાફ્ટ/ચેક તથા સરનામાં ફેરફાર અંગે નીચેના સરનામે મોકલવા વિનંતી. પંકજભાઈ ડી. ભટ્ટ ૩૦૪, સીલ્વર સ્કવેર એપાર્ટમેન્ટ, ૬૪, શ્રીનગર સોસાયટી, દિનેશમીલ રોડ, વડોદરા-૩૯૦૦૨૦. મો. : ૯૭૨૪૩૧૮૩૭૨</p>	<div>૧. આજનો સુવિચાર ૩</div> <div>૨. નિમિત્તમાત્રં ભવ સવ્યસાચિન્ । ૪ - ઇશ્વરલાલ લાભશંકર પંડ્યા</div> <div>૩. સ્વજનના મૃત્યુ સમયે ૭ - ઇશ્વરલાલ લા. પંડ્યા</div> <div>૪. ભેળસેળોપનિષદ્ ૯ -રમેશચંદ્ર લા. પંડ્યા</div> <div>૫. જેમ જેમ શક્તિનો વિકાસ થાય ૧૨ તેમ તેમ સ્વરૂપનો (સ્વભાવનો) વિકાસ થાય -શ્રી નાથજીભાઈ શુક્લ</div>
<p>“સત્સંગ પ્રદીપ”માં લેખ મોકલવા માટે “તંત્રી”ને કાર્યાલયના સરનામે મોકલવા વિનંતી.</p>	<div>૬. પ્રકટની ઉપાસના વિમુખ ૧૪ -શ્રી નાથજીભાઈ શુક્લ</div> <div>૭. સંત - અમૃત - ઉપદેશ ૧૪</div>
<p>નોંધ : સર્વે સભ્યો અને “સત્સંગ પ્રદીપ”ના ગ્રાહકોને જણાવવાનું કે ‘www.satsangsalila.com’ વેબસાઈટ ઉપર પણ ‘સત્સંગ પ્રદીપ’ દર માસે પ્રકાશિત કરવામાં આવશે.</p>	
<p align="center">-: કાર્યાલયનું સરનામું :-</p> <p align="center">‘ગુરૂકૃપા’, ઝઘડીયા પોળ, નાગરવાડા, નડિયાદ - ૩૮૭૦૦૧.</p>	
<div>વર્ષ : ૬ : અંક : ૫</div> <div>૨૨-૯-૨૦૨૧</div> <div>2</div> <div>સપ્ટેમ્બર-૨૦૨૧</div> <div>સત્સંગ પ્રદીપ</div>	

શ્રી સ્વામિનારાયણો વિજયતેતરામ્ ! સેવામુક્તિશ્ચગમ્યતામ્ !

સત્સંગ પ્રદીપ

(ટ્રસ્ટ રજિ. નં. ખેડા એ/૨૧૯૭)

આદ્ય પ્રણેતા : પ. પૂ. મોટાભાઈશ્રી ઈશ્વરલાલ લા. પંડ્યા
માનદ્ તંત્રી : અશ્વિનભાઈ બાબુભાઈ શાહ

સં. ૨૦૭૭ ભાદરવો ● કાર્યાલય : 'ગુરુકૃપા', ઝઘડીયા પોળ, નાગરવાડા, નડિયાદ-૩૮૭૦૦૧ ● સપ્ટેમ્બર - ૨૦૨૧ ● અંક : ૫

આજનો સુવિચાર

“.....‘ભગવાન અને ભગવાનના ભક્તને વિષે નિષ્ઠા હોય તો તેનાં કાળ, કર્મ કે માયા કઠણ હોય તો પણ તે કાંઈ પણ તેનું ભૂંડું કરી શકતાં જ નથી,’ એમ શ્રીહરિજીએ સ્વમુખે ‘વચનામૃત’માં જણાવ્યું છે. શ્રીહરિજી વિશેષે એમ પણ કહે છે, જેને એ નિષ્ઠામાં કાંઈ ફેર હોય તો ભગવાન તેનું ભલું કરવાને ઇચ્છે તો પણ તેનું સારું થતું નથી. માટે ભગવાન તેનું ભલું કરવાને ઇચ્છે તો પણ તેનું સારું થતું નથી. માટે ભગવાન અને ભગવાનના ભક્તને વિષે દૃઢ નિષ્ઠા હોય, તે જ ભગવાનનો આશ્રિત ગણાય. સત્સંગ કરીને આ જ નિષ્ઠા પ્રાપ્ત કરવાની છે.....”

નિમિત્તમાત્રં ભવ સવ્યસાચિન્ ।

ઈશ્વરલાલ લાભશંકર પંડ્યા

નોંધ : આ લેખ અ. નિ. ઈશ્વરલાલ લા. પંડ્યાના લેખ સંગ્રહ “નિમિત્ત માત્ર” માંથી લેવામાં આવ્યો છે.

મન એ જ માણસના બંધન અને મોક્ષનું કારણ છે એવું ભલે કહેવામાં આવતું હોય, પણ મોક્ષ એ કંઈ મનની કલ્પનાનો વિષય નથી. માણસ બેઠો બેઠો વિચાર કર્યા કરે કે, હું બદ્ધ છું; હું મુક્ત છું. તો તેથી જેમ આકાશને ચાટનારને કોઈ સ્વાદનો કદી અનુભવ થતો નથી કે ભૂખની તૃપ્તિ થતી નથી, તેમ એવી રીતે માત્ર વિચાર કરનારને શેખચલ્લીના ઇલકાબ સિવાય બીજું કંઈજ મળતું નથી. મનની માન્યતાના કારણે જ જો બદ્ધ યા મુક્ત થવાનું હોય તો, જગતમાં કોઈ બદ્ધ કે દુઃખી ન રહે. તેથી, બંધન અને મોક્ષ માટે, ખરેખર, મનને કારણભૂત ન માનવું જોઈએ, પણ ઇન્દ્રિયો અને તે દ્વારા થતી ક્રિયાના કારણે, માણસ બદ્ધ યા મુક્ત બને છે એમ જ માનવું જોઈએ. મહાપ્રભુ ભગવાન શ્રીસ્વામિનારાયણે તેથી જ કહ્યું છે, “આ વાત છે તેને સમજીને, તેજ પ્રમાણે વર્તે તેજ મુક્ત થાય છે. અને તે વિના તો, ચારવેદ, ષટ્શાસ્ત્ર, અઢાર પુરાણ અને ભારતાદિક ઇતિહાસ તેને ભણાવે કરીને તથા તેના અર્થને જાણાવે કરીને અથવા તેને શ્રવણે કરીને પણ મુક્ત થાય નહિ, તે વાત કહીએ તે સાંભળો.....અમે હૃદયમાં વિચાર કર્યો જે ભગવાનના ભક્તના હૃદયમાં વિક્ષેપ થાય છે તેનું કારણ તે શું છે ? પછી મન, બુદ્ધિ, ચિત્ત, અહંકાર સામું જોયું ત્યાં તો એ અંતઃકરણ પણ ઉદ્વેગનું કારણ નથી. અંતઃકરણમાં તો ભગવાનના સ્વરૂપના નિશ્ચયનું બળ અથવા આત્મજ્ઞાનનું બળ, તેને યોગે કરીને

ગાફલતા રહે છે જે, ‘ભગવાન મળ્યા છે તે હવે કાંઈ કરવું રહ્યું નથી’ એવું ગાફલપણું રહે છે. એટલોજ અંતઃકરણનો વાંક છે અને ઝાઝો વાંક તો જ્ઞાનેન્દ્રિયોનો છે. (વચનામૃત ગઢડા પ્ર. પ્ર. ૧૮) નેત્ર, શ્રોત્ત, રસના વગેરે પાંચ જ્ઞાનેન્દ્રિયો, જુદા જુદા વિષયોને નિરંતર ગ્રહણ કરે છે અને વાક, પાણી, પાદ વગેરે પાંચ કર્મેન્દ્રિયો, તદનુસાર ક્રિયા કરે છે. એ ક્રિયાજ માણસને બદ્ધ યા મુક્ત બનાવે છે. મહર્ષિ વ્યાસે પણ તેથીજ કહ્યું છે, “एवं नृणां क्रियायोगाः सर्वं संसृतिहेतवः ।” -એ પ્રમાણે, માણસની ક્રિયામાત્ર, સંસૃતિજનક છે.” (ભાગવત સ્કં. ૧, અ. પ્ર. શ્લોક ૩૪).

એટલે માનવજીવનનો મહાપ્રશ્ન એ છે કે, જીવનની ક્રિયાઓ, સંસૃતિજનકને બદલે સંસૃતિહારક બને અને મોક્ષદાયક થાય તે માટે માણસે શું કરવું જોઈએ ? શું એણે ક્રિયા કરવાનુંજ બંધ કરવું જોઈએ ? કર્મ સંન્યાસ, એજ શું સંસૃતિમાંથી છૂટવાનો સાચો ઉપાય છે ? જરા શાંતિથી વિચાર કરીએ તો ખાત્રી થશે કે, એ ઉપાય તો ઉલમાંથી ચૂલમાં પડવા જેવો છે. માણસ, હાથ જોડીને બેસી રહે યા ઘોર નિદ્રામાં પડી રહે તેથી તે ક્રિયા કરતો બંધ થાય છે એમ માનવું એ નર્થ અજ્ઞાનજ છે. કર્મ કર્યા વિના, ક્ષણવાર પણ રહેવું, એ માણસ માટે, એક શારીરિક અશક્યતાજ છે.

ત્યારે શું કેટલાક કહે છે તેમ “નાડહં કર્તા, નાડહં ભોક્તા । -હું કર્તા નથી; હું ભોક્તા નથી.”

એમ માનવું ? એ તો એક સર્વમાન્ય અને સૌ કોઈના અનુભવની કહીકત છે કે, ઇન્દ્રિયો, મન, વગેરે સાધનોમાં જીવ ભળે છે ત્યારેજ ક્રિયા શક્ય બને છે. છતાં એમ કહેવું કે હું કંઈ કરતો નથી; હું કંઈ ભોગવતો નથી, એ તો માણસ ચોરી કરે અને પકડાય ત્યારે કહે કે, મેં ચોરી કરી નથી, મારા હાથે ચોરી કરી છે, એના જેવી ઘેલી વાત થઈ. લોક વ્યવહારમાં આવા માણસોને “દંભી અને પોથી પંડિતો” ગણાવામાં આવે છે. મહાપ્રભુ, ભગવાન શ્રીસ્વામિનારાયણે એમને “બ્રહ્મ કોદાળ” તરીકે ઓળખાવ્યા છે.

ત્યારે શું માણસે, યજ્ઞ, દાન, ઇષ્ટાપૂર્ત, તપ, તીર્થાટન, સંધ્યાવંદન, વગેરે કામ્યકર્મોજ કરવાં ? શાસ્ત્રો કહે છે કે એ કર્મો સારાં છે અને માણસે તે કરવાં જોઈએ, પણ તેથી મોક્ષની પ્રાપ્તિ થતી નથી. એ કર્મોના પરિણામે, સ્વર્ગ મળે છે. પણ ત્યાંથી તો પુણ્યનો ક્ષય થાય એટલે વળી પાછા આ લોકમાં જ આવવું પડે છે. ત્યારે શું ફરજ સમજીને કર્મ કરવું ? એ રીતે ક્રિયા કરવાથી લોકમાં કીર્તિ મળે ખરી, પણ સંસ્કૃતિ ટળતી નથી અને મોક્ષ મળતો નથી. ત્યારે શું ફળનો વિચાર કર્યા સિવાય કર્મ કરવું ? એ તો કોઈ પણ પ્રકારના ધ્યેય કે હેતુ વિના પ્રવૃત્તિ કરવા જેવું થયું; એમાં જેમ ગેરલાભ ન થાય તેમ લાભ પણ ન થાય. ત્યારે શું ઘર, કુટુંબ, ગામ, સમાજ, રાજ, દેશના હિતાર્થે કે પરાર્થે જ ક્રિયા કરવી ? એમ કરવાથી સૌંદી શહાદત મળે ખરી, પણ આત્મકલ્યાણનો પ્રશ્ન તો અણઉકલ્યોજ રહે છે. ત્યારે શું કર્મને, ભગવાનની ભક્તિના રંગથી રંગીને કરવું ? આ માર્ગ સારો છે પણ તે લપસણો અને જોખમી છે. દેહભાન ન ભૂલાય, ભગવાનને સદા પ્રત્યક્ષ સમજીને તે પ્રમાણે દિવ્યભાવ ન રહે તો, એ રસિકભક્તિ ઉન્નતિને બદલે અવનતિનું કારણ બને

છે. ત્યારે માણસે કરવું શું ?

આ પ્રશ્નનો જવાબ, લેખની મથાળે ટાંકેલા ગીતાના નાનકડા સૂત્રમાં આપવામાં આવ્યો છે. એ સૂત્ર, મહાભારતનો સાર છે. ઇતિહાસ કથા નીચે પ્રમાણે છે. કૌરવ પક્ષમાં જોડાયેલા એકેએક માણસનો સંહાર કરીને, ગુમાવેલું રાજ્ય પાછું મેળવવાનો નિશ્ચય કરીને, અર્જુન, ધર્મક્ષેત્ર કુરુક્ષેત્રમાં આવે છે; પણ મેદાનમાં આવતાંજ, એની બુદ્ધિ એને બીજા વિચારો તરફ ખેંચી જાય છે. યુદ્ધમાં થનારા ઘોર સંહારનો વિચાર કરીને, એ પાપ પુણ્ય, ધર્મ અધર્મ, કુળક્ષય, વગેરે એકમેક વિરોધી વિચારોની મીમાંસામાં ઊતરી પડે છે અને એની શક્તિ હરાઈ જાય છે; એની મૂંઝવણનો પાર રહેતો નથી અને ત્યારે “શિષ્યસ્તેઽહં શાધિ માં ત્વાં પ્રપન્નમ્ ।” -હું તમારો શિષ્ય છું, તમારે શરણે આવ્યો છું; મારું શ્રેય થાય એવો માર્ગ, કૃપા કરીને મને દાખવો” (ભગવદ્ગીતા અ. ૨, શ્લો. ૭) એમ કહીને, પોતાના સારથી બની બેઠેલા ભગવાન શ્રીકૃષ્ણના ચરણમાં તે માથું મૂકી દે છે. કુરુણાનિધિ શ્રીકૃષ્ણ તેને વિરાટ સ્વરૂપ દાખવે છે અને તેમાં, જેને મારવા માટે પોતે શસ્ત્રો સજીને આવ્યો છે તે બધાનેજ તે, મરેલા જૂએ છે. ભગવાન તેને કહે છે, “હું ઇચ્છાશક્તિ પ્રેરું છું ત્યારેજ તું સંકલ્પ કરી શકે છે, હું ક્રિયાશક્તિ આપું છું ત્યારેજ તું ક્રિયા કરી શકે છે; મારી મરજી વિના, જગતમાં, કોઈથી તરણું સરખુંયે તોડી શકાતું નથી. માટે તારે જીવવું હોય, સુખેથી જીવવું હોય અને મોક્ષરૂપી જીવનધ્યેય, આ જીવનમાંજ સિદ્ધ કરવું હોય તો, મારા હાથમાં નિમિત્ત બનતાં શિખ. મારી ઇચ્છાને અનુવર્તી, જો તું મારી આજ્ઞા પ્રમાણેજ ક્રિયા કરીશ તો, આ લૌકિક યુદ્ધ તો જીતીશજ, પણ તે સાથે મારી માયા અને કાળને જીતીને જીવનનું મહાયુદ્ધ પણ જીતીશ; એટલુંજ નહિ

પણ મારા પદને પામીશ અને સેવારૂપી મુંક્તિ મેળવીશ.”

અને અર્જુન તરતજ પોતાની બુદ્ધિનું ડહાપણ અને શક્તિનું અભિમાન છોડી દે છે, અહંમત્ત્વભર્યા વિચારોને તિલાંજલિ આપે છે અને ભગવાનની ઇચ્છા અને આજ્ઞાના પાલન માટે નિમિત્ત બને છે. પરિણામે તે વિજેતા બને છે એટલું જ નહિ પણ, યુદ્ધમાં વધારેમાં વધારે સંહાર કરવા છતાં નરની પદવી મેળવે છે અને નારાયણની બાજુમાં સ્થાન પામે છે. જ્યારે ધર્મરાજ કહેવાતા તેમના મોટાભાઈ યુધિષ્ઠિર, એમની માફક ભગવાનના હાથમાં નિમિત્ત ન બની શક્યા એટલે, યુદ્ધમાં ઓછામાં ઓછો સંહાર કરવા છતાં, અપાર અશાંતિ અને અજંપો પામે છે.

ઉપર્યુક્ત ઇતિહાસ પ્રસંગ સાથે એ જ અર્જુનનો બીજો એક પ્રસંગ પણ આપણે ધ્યાનમાં રાખવાની જરૂર છે. પ્રસંગ આમ નાનો છે અને મહાભારતના ઘોર યુદ્ધની વાત પછી તે આવતો હોવાથી આજું ધ્યાન ખેંચે તેવો ગણાયો નથી. યાદવકુળની સ્ત્રીઓને લઈને અર્જુન દ્વારકાથી હસ્તિનાપુર આવવા નીકળે છે; ત્યાં માર્ગમાં એક કાબો તેને લૂંટી લે છે અને પરાજીત કરે છે. એ વખતે એની પાસે, જે ધનુષ્ય બાણથી તેણે મહાભારતનું યુદ્ધ જીત્યું હતું તેજ ધનુષ્ય અને તેજ બાણ હતું; છતાં, હલકી જાતિના અને ઓછી શક્તિવાળા એક અનાર્યના હાથે

તે પરાજય પામે છે. કેટલાક કવિલેખકોએ તેના પરાજય માટે બળવાન કાળને કારણભૂત ગણાવ્યો છે; પણ તે કારણ ખરું નથી. એ વખતે ભગવાન શ્રીકૃષ્ણ સ્વધામ ગયા છે એવું એ માની બેઠો હતો; એ વખતે એ ભગવાનની ઇચ્છા અને આજ્ઞાના પાલન માટે નિમિત્ત ન બની શક્યો; તેથી જ, એક નિર્બળ કાબો એને લૂંટી શક્યો.

ઉપર્યુક્ત બન્ને પ્રસંગો ઉપરથી સુઝ વાંચક સહજ સમજી શકશે કે, ભગવાનના હાથમાં નિમિત્ત બનવું એ દેખાય છે તેટલું સરળ અને સહેલું નથી. એ તો માણસ પોતાની બુદ્ધિનું ડહાપણ છોડી દે, પોતાની શક્તિનું અને કર્તૃત્વ શક્તિનું અભિમાન ઓગાળી નાખીને અંગત લાભાલાભના વિચારો વિસરી જાય, ભગવાન એકલા જ, સર્વકર્મફલપ્રદાતા અને સર્વકર્તાહર્તા છે એવો નિઃસ્થાન નિશ્ચય કરે, ભગવાનની ઇચ્છા અને આજ્ઞાનું પાલન કરવા ઉપર જ એક તાન રાખે અને ભગવત્પ્રસન્નતા મેળવવી એજ પોતાના જીવનનું ધ્યેય છે એવો નિશ્ચય કરે ત્યારેજ, તે સાચા અર્થમાં, ભગવાનના હાથમાં નિમિત્ત બની શકે છે, કાળ અને માયાને જીતી શકે છે અને છતે દેહે, પરમાનંદનો નિત્ય અનુભવ કરી શકે છે. નિમિત્ત બનવાની જીવનકળા, આપણને શિખવવા માટેજ બ્રહ્માનંદસ્વામીએ સાચું જ ગાયું છે,

“જૈસે પુતળી કાષ્ટકી, નાયત ધર માથે;

બ્રહ્માનંદ કળ ચાહીકી, કારીગર હાથે.”

નોંધ : આ લેખ “અમૃતવર્ષા-૨” પુસ્તકમાંથી લેવામાં આવ્યો છે.

પરમ પ્રિય પ.ભ. ભાઈશ્રી મણીભાઈ,
૩૫૩ વાત કરવી હતી પણ ૩૫૩ મળવાનું
લંબાય છે એટલે આ પત્ર લખું છું.

પ્રિય પ.ભ. દાસભાઈને આપણી વચ્ચેથી
શ્રીજી લઈ ગયા તેથી વિરહનો શોક થાય તે
સ્વાભાવિક છે. તેમાં તમો એમની સાથે ઘણા
વર્ષોથી કાયા ને છાયાની માફક એક બેલડી જેવા
થયેલા તેથી તેમનો તમોને વધુ વિરહ થાય એ
પણ સ્વાભાવિક છે. પરંતુ એ વિરહ શોક એવો
ન હોવો જોઈએ કે તેવી શ્રીજી મહારાજને દયાળુશ્રી
અને દાસભાઈ પોતે અપ્રસન્ન થઈ જાય.

સર્વની તીવ્ર અને આજીજીભરી વિનંતીઓ
હોવા છતાં શ્રીજી મહારાજ એમને પોતાની સાથે
પોતાનું વિશેષ સુખ આપવા લઈ ગયા તેમાં
ઘણું રહસ્ય સમાયેલું છે એમ આપણે નિશ્ચય
માનવું જોઈએ. શ્રીજી મહારાજ જેમાં રાજી રહે
તેમાં જ એમના દાસ-એમના આશ્રિતે રાજી
અને સંતુષ્ટ રહેવું કે જેથી દરેક આશ્રિતનું હિત
થાય. ભગવાન પોતાને ઘેર આવે તોય રાજી
રહેવું અને ન આવે તોય રાજી રહેવું, અને
જે તે પ્રમાણે રાજી ન રહે અને શોક કરે તો
જરૂર જરૂર કાંઈક ભૂંડું થવાનું છે એમ માનવું.
આ પ્રમાણે લો. ૪ માં, ‘વચનામૃત’માં શ્રીજી
મહારાજે સ્પષ્ટ જણાવ્યું છે. દાસભાઈના હિતને
સારુ જ, એમના પરમ સુખને સારુ જ, શ્રીજી
મહારાજ આપણા સર્વની વિનવણી છતાં દાસભાઈને

પોતાની સાથે લઈ ગયા એ પરમાત્માકૃતિ આપણા
સર્વના હિત કરનારી છે, એમ એમના સેવક અને
આશ્રિત આપણે સર્વેએ દૃઢ કરી માનવું જોઈએ.
પરમાત્માની દરેક ક્રિયાઓ આપણા હિત સારુ
જ છે. પરમાત્માનું ધાર્યું જ સદા થાય છે. પરમાત્માની
મરજી પ્રમાણે આશ્રિતે આનંદથી રહેવું તેમાં જ
સર્વ આશ્રિતનું પરમ કલ્યાણ સુખ અને હિત
છે. પરમાત્મા નિયંતા છે, સર્વેશ્વર છે અને એમનો
કોઈ નિયંતા નથી, એમનો કોઈ ઈશ્વર નથી, અને
દરેકને એમના આધીન રહેવું જ પડે છે. આ
સત્ય જાણ્યા છતાં, દાસભાઈને પરમાત્મા પોતાના
અક્ષરધામમાં, સર્વ સુખમય ધામમાં લઈ ગયા
તેથી શોક થાય તેનો એક જ અર્થ કે, પરમાત્મા
દાસભાઈને લઈ ગયા ને સુખિયા કર્યા તે સારું
ન કર્યું પણ ખોટું કર્યું, અને મૂંઝાઈને પરમાત્માના
સુખનો ખ્યાલ ન રાખતાં, દાસભાઈના સુખનો
ખ્યાલ ન રાખતાં, આપણા હિતનો ખ્યાલ ન
રાખતાં શોક કર્યા કરવો તેનું પરિણામ એ જ
આવે કે તમોગુણ થઈ જાય, બુદ્ધિમાં અંધકાર
વ્યાપે, હિતાહિતનો વિચાર કરવાની શક્તિ લોપ
થતી જાય અને તેનાથી અંતે આપણું ભંડુ થાય.
આવી ક્રિયા મૂંઝવણ-શોક કર્યા કરવો એ ડહાપણ
કે બુદ્ધિશાળીપણું ન કહેવાય.

દાસભાઈને શ્રીજી મહારાજ કાયમના સુખિયા
કરવા પોતાની પાસે લઈ ગયા છે તેમ જાણવા
પછી પણ આપણી મૂંઝવણ રહેવી ન જ જોઈએ.
આપણો અંધકાર જતો જ રહેવો જોઈએ, અને

શ્રીજી મહારાજે જે કર્યું છે તે આપણા તેમજ દાસભાઈના સુખ અર્થે જ કર્યું છે તે આપણો નિશ્ચય વધુ રાખવો જોઈએ, કે જેથી ઇષ્ટદેવ દયાળુશ્રી અને દાસભાઈ રાજી થાય, આપણા ઉપર અમૃત આશીર્વાદ વરસાવે અને આપણે સર્વે સુખિયા થઈએ.

તમો શોક કરી શરીર સુકવી નાખશો તો પણ હવે દાસભાઈ ચર્મચક્ષુએ દેખાવાના નથી. આ દેહ પાસે બેસવાના નથી. તો હવે આપણે આજ સુધી સારો સમાગમ કર્યો હોય, દયાળુશ્રી અને પ. ભ. પૂ. ઉમેદભાઈનો સમાગમ કર્યો હોય તો આપણા મનમાં એ પરમાત્માનો દિવ્ય પ્રભાવ અને પ્રકાશ રહે જ. જેનાથી કરીને આપણને ભગવાનનો પ્રકાશ મળવાથી અંધકાર દૂર થાય, શોક દૂર થાય, મૂંઝવણ દૂર થાય અને ભગવાન સુખે આપણે સુખિયા થઈએ, અને દાસભાઈ, દયાળુશ્રી અને શ્રીજી આપણા ઉપર બહુ જ રાજી થાય, એમની અમી દષ્ટિ વર્ષે અને આપણે પ્રકૃતિલત થઈએ.

શ્રીજીએ વિકસાવેલા સુંદર અને મધુર બાગનું માળીપણું હવે શ્રીજીએ તમોને સોંપ્યું છે. એ માળીપણું બરોબર બજાવી, શ્રીજીને, દયાળુશ્રીને, દાસભાઈને રાજી કરવાનું મુખ્ય સાધન નિષ્ઠા અને શરીર છે. એ શરીરને શોક અને શોચ કરી તમો અશક્ત કરી નાંખશો તો તમો શ્રીજીને રાજી નહિ કરી શકો, અને પરિણામે તો શ્રીજી મહારાજની,

દાસભાઈની પ્રસન્નતા ખોઈ બેસી જાતે દુઃખી થશો, અને સાથીઓને પણ દુઃખી કરશો.

તમારી માંદગી એ ખરેખર કોઈ રોગની માંદગી નથી, પણ ચિંતાની અને વિરહની માંદગી છે. સ્વજન પાસેથી દૂર લઈ જઈ દુઃખી કરી નાખે છે. માટે મારી તો તમને બે હાથ જોડી નમ્રભાવે અરજ છે કે, તમો આંખ ઉઘાડી શ્રીજી મહારાજ, દયાળુશ્રી અને દાસભાઈ સામું જોશો તો તમોને સમજાશે અને જણાશે કે, તમોગુણમાં ખેંચાતા જઈ દુઃખ તરફ દોડો છો અને તેઓ તેથી દિલગીર થાય છે, અને તેમના આનંદ અને સુખમાં વિક્ષેપ તમો કરો છો માટે ખરેખર તમો શોક મૂકી, બળ રાખી, એમના સુખ-આનંદ ખાતર પણ પરિસ્થિતિ સ્વીકારશો. એમણે તમોને સોંપેલા માળીપણાની ફરજ બરાબર બજાવી એમને રાજી કરો, સુખિયા થાઓ અને બીજાને સુખિયા કરો. શોક અને વિરહની યાદ તમોને દુઃખી કરે છે, અને મારા જેવા ગરીબ બ્રાહ્મણને પણ દુઃખી કરે છે, તેમજ આસપાસના આત્મીયજનોને પણ દુઃખિયા કરે છે, માટે તમો શોક ખંખેરી નાંખો, ભગવાન પાસે છે એમ જુઓ, અને શ્રીજી રાજી થાય તે પ્રમાણે તમો શ્રીજીએ આપેલા બાગનું માળીપણું, રખેવાળપણું કરો, કે જેથી તમો આત્મીયજનો અને મારા જેવા ગરીબ બ્રાહ્મણ બાળક પણ સુખી અને આનંદિત થાય.

ભેળસેળોપનિષદ્

-રમેશચંદ્ર લા. પંડ્યા

નોંધ : વર્ષો અગાઉ “સત્સંગ પ્રદીપ”માં પ્રકાશિત લેખનું આ પુનઃ પ્રકાશન છે.

નિર્જળા એકાદશીના પવિત્ર દિવસે, હું મંદિરમાં દર્શન કરવા જતો હતો. ત્યાં મંદિરના પ્રવેશદ્વાર આગળ એક અજાણ્યા વૃદ્ધ પુરૂષે ઇશારો કરીને મને ઉભો રાખ્યો. અને એક જૂની જર્જરિત પોથી મારા હાથમાં મૂકીને કહ્યું :-“આ પોથી, કથા વાંચનારની પાટ નીચેથી મળેલી છે.” કુતૂહલવશ બનીને મેં પોથી સામું જોયું તો પહેલા પાન ઉપર, મોટા લાલ અક્ષરોમાં “ભેળસેળોપનિષદ્” નામ લખેલું વાંચ્યું. ઉપનિષદો તો ઘણા વાંચ્યા હતા, પણ આ નામ કદી વાંચવામાં આવ્યું ન હતું. નામ એવું વિચિત્ર હતું કે જેથી એ ગ્રંથ કોણે લખ્યો હશે ? ક્યારે લખ્યો હશે ? તેમાં શું લખ્યું હશે ? પ્રાચીન હશે કે અર્વાચીન ? વગેરે પ્રશ્નોની પરંપરા મારા મનમાં એકદમ ઉઠી અને તે વાંચવા રાખવો કે પાછો આપી દેવો તેની દ્વિધામાં હું પડી ગયો.

મને વિચારમાં પડેલો જોઇને, એ વૃદ્ધ પુરૂષે મારા ખભા ઉપર હાથ મુક્યો અને વાત્સલ્યભાવ દાખવતા અવાજે કહ્યું “ખોટા વિચારો ન કરીશ તું જાણે છે કે ઉપનિષદોની સંખ્યા અનેક છે. શરૂઆતમાં તેની સંખ્યા માત્ર અગિયાર જેટલીજ ગણાતી હતી. પછી તે પંદર થઇ, પછી તેમાં એકદમ વધારો થયો અને ૧૦૮ ઉપર તે પહોંચી ગઇ. આજે તો તેની સંખ્યા, ૨૨૦ નો આંક વટાવી ગઇ છે. ઉપનિષદો જાત જાતનાં હોય છે. ઇશ્વરમાં માનતો હોય કે ન માનતો હોય-લગભગ સર્વમતના-એકલા હિંદુઓ નહિ પણ મુસ્લીમ, ચાર્વાક, જૈન અને બૌદ્ધ મતના પંડિતોએ

પોત પોતાનાં ઉપનિષદોની રચના કરેલી છે. આ ઉપનિષદનું નામ તમને વિચિત્ર લાગતું હશે, પણ એમતો “અલ્લોપનિષદ્” “દારોપનિષદ્,” “ગાંધી ઉપનિષદ્” વગેરે નામો ધરાવતાં ઉપનિષદો છે. પણ આ ઉપનિષદ તો જગત જેટલો પ્રાચીન છે. એમાં મનુષ્યના જીવનમાં નિત્ય અનુભવાતા વિષયની જ વાત છે. એટલે નિઃશંક બની વાંચજે. ભેળસેળમય જગતમાં નિર્ભેળ થવું હોય, સુખી થવું હોય તો અવશ્ય વાંચજે અને વિચારજે.” એમ કહીને દર્શનાર્થીઓની ભીડમાં તે એકદમ અદૃશ્ય થઇ ગયા.

વૃદ્ધની વાણી વિશ્વાસ પ્રેરે તેવી હતી એટલે મારી જીજ્ઞાસાવૃત્તિ વધારે સતેજ બની તેથી માણસોની ભીડમાંથી નીકળીને, એક ઓટલા ઉપર પલાંઠીવાળીને હું બેઠો અને પોથીનાં પાનાં ધ્યાન પુર્વક વાંચી ગયો. પોથીમાં, માત્ર ચાર જ પાનાં હતાં, બ્રહ્મસૂત્રની માફક આ ઉપનિષદ્ પણ ચાર પાદમાં કહેલો જણાયો. દરેક પાનમાં ચાર અધ્યાય અને દરેક અધ્યાયમાં ચાર સૂત્રો હતાં. આત્મારામ નામના મહામુનિએ, બે યુગોના સંધિકાળના પવિત્ર દિવસે તેની રચના કરેલી છે. શરૂઆતમાં સ્પષ્ટતા કરતાં કહેવામાં આવ્યું છે કે આ ઉપનિષદ્ માનવી જેટલો જુનો છે, કારણ કે ભેળસેળની વૃત્તિ અને પ્રવૃત્તિ, માનવજીવનની સાથે જ શરૂ થયેલી જણાય છે. ઉપનિષદ્ના નામમાં બે વખતે “ળ” અક્ષર આવે છે અને સંસ્કૃત ભાષામાં ‘ળ’ અક્ષર હોતો નથી. તેથી તેની રચના સંસ્કૃત ભાષામાં થયેલી નથી એવી કલ્પના કોઇએ કરવાની જરૂર નથી. ભાષાના

પંડિતો જાણે છે કે “લ” અને “ળ” નો અભેદ ગણાય છે. નામની સાર્થકતા દાખવવા ખાતર પણ તેમાં અક્ષરોની ભેળસેળ કરવી પડે એ સૌ કોઈ સમજી શકે તેમ છે. ભગવાનને ઓળખવાની અને તેમની પાસે બેસવાની યોગ્યતા, જ્ઞાન અને શક્તિ જે ગ્રંથમાંથી પ્રાપ્ત થાય તેનું નામ ઉપનિષદ્ કહેવાય છે. આ વ્યાખ્યા પ્રમાણે આ ઉપનિષદ્નું ઉદ્દેશ્ય તત્ત્વ તો ભગવાન જ છે. ઉપનિષદ્નું નામ પણ તેથી ભગવાન, ભક્ત અને આ ઉપનિષદ્ વચ્ચે સીધું સામ્ય દાખવે એવું રાખવામાં આવ્યું છે. ત્રણેના નામથી શરૂઆત એકજ વર્ગના એટલે ‘પ’ વર્ગના ‘ભ’ અક્ષરથી થાય છે અને પૂર્ણાહુતિ પણ એકજ વર્ગના એટલે ‘ત’ વર્ગના એકી નંબરના અક્ષરોથી થાય છે. ભગવાનને ઓળખવા અને પામવા માટે ભક્ત થવાની જરૂર છે, અને ભેળસેળ એટલે શું અને તેનો ત્યાગ કેવી રીતે થઈ શકે છે તે જાણવા સમજવા માટે ભેળસેળોપનિષદ્ ભણવાની જરૂર છે.

આટલું પ્રાસ્તવિક કહીને પછી, આત્મારામ મુનિ પોતાના ચોવીશ શિષ્યોને ઉપનિષદ્નાં સૂત્રો સમજાવે છે. સૌ કોઈ સરળતાથી સમજી શકે તે માટે, અમે અત્રે તેનો ગુજરાતી ભાષામાં માત્ર સાર જ રજુ કરીએ છીએ.

હે શિષ્યો ! જીવનમાં શુદ્ધ વસ્તુમાં અશુદ્ધ, સત્યમાં અસત્ય, ધર્મમાં અધર્મ, નીતિમાં અનીતિ, ત્યાગમાં રાગ, જ્ઞાનમાં અજ્ઞાન અને ભક્તિમાં ભોગવૃત્તિની ભેળવણી કરવી એનું નામ ભેળસેળ છે. જ્યારે કોઈ પદાર્થ, રૂપરંગે, અસલ કરતાં વધારે રૂપાળું અને વધારે રંગીલું લાગે પણ ગુણમાં પ્રાણઘાતક નીવડે ત્યારે તે ભેળસેળ છે એમ અવશ્ય જાણવું. ભેળસેળ કરવી અને ભેળસેળ જીવવું એ સામાન્ય તત્ત્વ છે; નિર્ભેળ રહેવું અને જીવવું એ અપવાદ તત્ત્વ છે.

હે શિષ્યો ! માયા અને ભેળસેળમાં ખાસ તકાવત નથી. માયા, સત્ત્વ, રજ અને તમ એ ત્રણ

ગુણમયી ગણાય છે. ભેળસેળ પણ અલ્પ, મધ્યમ અને પૂર્ણ એ ત્રણ પ્રકારની ગણાય છે. માયા અંધકારરૂપ એટલે જીવ પ્રાણી માત્રને છતી આંખે આંધળા બનાવનારી ગણાય છે. તેમ ભેળસેળ પણ માનવના જીવનમાં ગણાય છે. તેમ ભેળસેળ પણ માનવના જીવનમાં અંધકાર ફેલાવે છે. માયા જેમ દેહ અને દૈહિક સંબંધી અને વિષયો સાથે અહમ્ મમત્વ કરાવનારી છે તેમ ભેળસેળ પણ વિચાર, વાણી અને વર્તનની અશુદ્ધિ સામે અહમ્ મમત્વ પેદા કરે છે. તકાવત માત્ર એટલો છે કે માયા દૈવી છે અને ભગવાનની શક્તિ છે, જ્યારે ભેળસેળ લૌકિક છે અને માણસની બુદ્ધિએ સર્જેલી શક્તિ છે. માયાને તરવી જેમ દુષ્કર છે તેમ ભેળસેળનો ત્યાગ કરવો એ દુષ્કર છે. પણ જે પ્રત્યક્ષ પરમાત્માને ઓળખે છે અને ભજે છે તે માયાને તરે છે તેમ જે પ્રત્યક્ષ પરમાત્માને નિર્ભેળ સમજે છે અને એવું સમજીને તેમને ભજે છે તે ભેળસેળને તરી શકે છે.

હે શિષ્યો ! ભેળસેળનો પ્રતાપ તો જુઓ! સ્વરૂપ, સ્વભાવ, ગુણ, શક્તિ કોઈ પણ દષ્ટિએ જુઓ, આત્મા, દેહથી વિલક્ષણ છે. છતાં બન્ને વચ્ચે એવી ભેળસેળ વ્યાપેલી છે કે બન્ને એક બીજાથી તદ્દન જુદું છે એવી કોઈ કલ્પના સરખીય કરતું નથી. જગતમાં એક માત્ર ભગવાન જ નિર્ભેળ છે. પણ તેના સ્વરૂપનું નિરૂપણ કરવામાં શાસ્ત્રી પંડિતોએ એવી તો ભેળસેળ કરી નાખી છે કે જેથી મુમુક્ષુ તેનું સાચું સ્વરૂપ જ ભૂલી જાય અને જે ભગવાન નથી તેને જ ભગવાન માની બેસે. અને પરિણામે લોકો ભેળસેળને જ ભગવાન માને અને પૂજે તો એમાં આશ્ચર્ય પામવા જેવું કાંઈજ નથી !

હે શિષ્યો ! જ્યારે સ્ત્રી અને પુરુષ સ્વધર્મને કોરે મૂકીને પરધર્મ એટલે સ્ત્રી, પુરુષના અને પુરુષ સ્ત્રીના ધર્મને અપનાવે છે ત્યારે માનજો કે ભેળસેળ પૂર્ણ સ્વરૂપે પ્રગટ થઈ રહેલી છે.

હે શિષ્યો ! જ્યારે ગુરુ સ્વધર્મને વીસરી જઈને,

શિષ્યોનો ધર્મ પાળતા થાય અથવા શિષ્યોને પોતાની ઇચ્છામાં આવે તેવા ધર્મોનું પાલન કરવા દે ત્યારે માનજો કે ભેળસેળ પૂર્ણ સ્વરૂપે પ્રગટ થઈ રહેલી છે.

હે શિષ્યો ! જ્યારે ગૃહસ્થ સ્ત્રી, પુરુષો, સ્વધર્મને ગજવામાં ઘાલીને, સ્ત્રી પુત્ર વગેરે સંબંધીજનો સાથે કાં તો ત્યાગી તરીકે વર્તે અથવા તેમાં ઓતપ્રોત થઈને વર્તે ત્યારે માનજો કે ભેળસેળ પૂર્ણ સ્વરૂપે પ્રગટ થઈ રહેલી છે.

હે શિષ્યો ! જ્યારે ત્યાગી પુરુષો, સ્વધર્મની આહૂતિ આપીને, ગૃહસ્થના ધર્મને પોતાના જીવનમાં અપનાવે અથવા ત્યાગને બદલે રાગ અને સેવાને બદલે હક્કને પ્રાધાન્ય આપે ત્યારે માનજો કે ભેળસેળ પૂર્ણ સ્વરૂપે પ્રગટ થઈ રહેલી છે.

હે શિષ્યો ! જ્યારે માણસ માણસાઈ ભૂલીને પશુ બને, ઈંદ્રિયો અને મનના હાથમાં જીવનની લગામ સોંપી દઈને પોતે તે દોરે તેમ દોરાય, પોતે જ્ઞાન અને ભક્તિના શિખરે બેઠેલો છે અને બીજા તો તળેટીમાં રખડે છે એવું માનતો થાય, ભગવાનને તો સાવ ભૂલી જાય કે પોતે જ ભગવાન થઈ બેસે ત્યારે ચોક્કસ માનજો કે ભેળસેળ પૂર્ણ સ્વરૂપે પ્રગટ થઈ રહેલી છે.

હે શિષ્યો ! જ્યારે માણના મણકા આંગળી

ઉપર ઝડપથી ફરતા હોય પણ મન વિવિધ મનસુબા કરતું હોય, અથવા માળા ફરતી રાખીને, મોઢેથી યા ઇશારાથી ચઢાતઢા વાણી ઉચ્ચારાતી હોય, જ્યારે કથાવાર્તા સાંભળવા બેઠા હોય ત્યારે શરીર ત્યાં બેઠું હોય પણ કાન અને મન બીજાં કંઈ સાંભળવામાં તલ્લીન થતા હોય, જ્યારે તમે દર્શન કરતા હો ત્યારે ભગવાનની મૂર્તિ સાથે, કોણ આવ્યું, કોણ ગયું અને કોણ શું કરે છે તે પણ જોતા રહો ત્યારે અવશ્ય જાણજો કે ભેળસેળ પૂર્ણ સ્વરૂપે પ્રગટ થઈ રહેલી છે.

હે શિષ્યો ! માણસે જીવનમાં જેને જીતવા જ જોઈએ એવા શત્રુઓની (કામ, ક્રોધાદિક) સંખ્યા છ છે, માણસે જેને અવશ્ય કાબુમાં રાખવાની જરૂર છે એવા રસ છ છે, તેમ માણસે જેનું સ્વરૂપ અવશ્ય જાણવાની જરૂર છે એવાં તત્ત્વો (જીવ, ઇશ્વર, માયા, બ્રહ્મ, પરબ્રહ્મ અને મુક્તિ) છ છે. સર્વ પ્રકારની ભેળસેળનો ત્યાગ કરીને જે નિર્ભેળ બને છે તે જ પરબ્રહ્મના પ્રત્યક્ષ સ્વરૂપને ઓળખી શકે છે અને તેમની સેવામાં રહી શકે છે. એ સ્થિતિની પ્રાપ્તિને જ મુક્તિ કહેવામાં આવે છે.

હે શિષ્યો ! નિઃશંક માનજો કે ભેળસેળ એ મૃત્યુ છે. નિર્ભેળતા જ જીવન છે. નિર્ભેળ થવા માટે અને નિર્ભેળ પરમાત્માને પામવા માટે નાઠન્યઃ પંથા વિદ્યતેઽયનાય । બીજો કોઈજ માર્ગ નથી.

જેમ જેમ શક્તિનો વિકાસ થાય તેમ તેમ સ્વરૂપનો (સ્વભાવનો) વિકાસ થાય

-શ્રી નાથજીભાઈ
શુક્લ

નોંધ : આ લેખ “સત્સંગ સુધા” પુસ્તકમાંથી લેવામાં આવ્યો છે.

ગઢડા પ્રથમ દરમાં વચનામૃતમાં નિર્વિકારાનંદ સ્વામીએ પૂછ્યું છે કે, ‘નિશ્ચય હોય તોય પણ રૂડા ગુણ આવતા નથી ને માન અને ઈર્ષ્યા તો દિવસે દિવસે વધતી જાય છે એનું શું કારણ હશે ?’ તેના ઉત્તરમાં મહારાજ કહે છે કે, ‘ભગવાન પાસે એક અમૃત લાવીએ, સિંગડિયો વછનાગ લાવીએ, દૂધપાક ને સાકર લાવીએ અને અફીણ લાવીએ ને તે સર્વને ભગવાનના થાળમાં ધરીએ તોપણ જેનો જેવો ગુણ હોય તેનો તેવો ને તેવો જ રહે, પણ પલટાઈ જાય નહિ. તેમ જે જીવ આસુરી અને અતિકુપાત્ર હોય ને ભગવાનને સમીપે આવે તોપણ પોતાના સ્વભાવને મૂકે નહિ. મોટા મોટા દૈત્યો-દાનવો અસુરોએ શરીર અપાર કષ્ટ વેઠી શિવ-બ્રહ્માદિકની ઉપાસના કરી, અઘોર તપ કરી, વરદાન અને ઐશ્વર્યો મેળવેલાંનાં દૃષ્ટાંતો પુરાણોમાં પ્રસિદ્ધ છે, પણ ઐશ્વર્ય મેળવ્યા પછી પોતાની આસુરી પ્રકૃતિને લઈને તેઓ દેવો અને ઋષિઓના જ સામા થયેલા છે. દા.ત. હિરણ્યકશિપુ, બલિ, ભરમાસુર, બાણાસુર વગેરે. જેમ જેમ ઐશ્વર્ય વધે તેમ તેમ અંદર રહેલી આસુરી પ્રકૃતિ પણ સાથે સાથે જ બળવાન થાય. કોઈક નઠારી પ્રકૃતિના માણસ હોય અને તેને અધિકાર મળે તો તે લોકોને વધારે દુઃખ દે. કહેવત છે કે “વામનજી વધે ત્યારે લાકડી પણ વધે.” મર્કટ હોય અને મદિરા પીએ, વઢકણી વહુ હોય અને દીકરો

જણે, મારકણો સાંઢ હોય અને ચોમાસુ ચરે, મૂળ મિયાં ગાંડા હોય અને તેમાં ભાંગ પીએ તો તેનું પરિણામ જેવું આવે તેવું જ પરિણામ અપાત્રને ઐશ્વર્ય મળવામાં આવે. જેવી જેની પ્રકૃતિ હોય તેવું તેનાથી વર્તાય. ગાયને સારો ખોરાક આપો તો અમૃત જેવું દૂધ આપે અને સર્પને દૂધ પાઓ તો તેનું ઝેર જ થાય. મોટા પુરુષની પાસે કોઈ રહેતું હોય, મોટા અધિકારવાળા માણસ પાસે કોઈ રહેતું હોય, અરે સાક્ષાત્ ભગવાન પાસે કોઈ રહેતું હોય તેથી તેને અધિકાર ઐશ્વર્ય અને બળ-સામર્થ્ય વિ. મળે પણ તેની પ્રકૃતિ તો હોય તેવી ને તેવી જ રહે. ગીતા.અ. ૩ શ્લોક ૩૩માં કહ્યું છે કે :

સદ્વશં ચેષ્ટતે સ્વસ્યાઃ પ્રકૃતેર્જ્ઞાનવાનપિ ।

પ્રકૃતિં યાન્તિ ભૂતાનિ નિગ્રહઃ કિં કરિષ્યતિ ॥

(ગીતા અ. ૩ શ્લો. ૩૩)

તે ઉપર મહારાજે ગઢડા મધ્ય ૩૭માં કહ્યું છે કે સ્વભાવ મુકાવ્યા સારુ જે સત્પુરુષ ઉપદેશ કરતા હોય તેના વચનને વિષે અતિશે વિશ્વાસ હોય અને ઉપદેશના કરનારાની ઉપર સાંભળનારાને અતિશે પ્રીતિ હોય અને ઉપદેશનો કરનારો હોય તે ગમે તેટલાં દુઃખવીને કઠણ વચન કહે તોપણ તેને હિતકારી જ માનતો જાય તો સ્વાભાવિક જે પ્રકૃતિ છે તે પણ નાશ પામી જાય છે. પણ એ વિના બીજો કોઈ ઉપાય નથી. મતલબ કે સત્સંગ સિવાય પ્રકૃતિ ટળતી નથી.

તુલસીદાસજી એ બાબત બહુ સુંદર કહ્યું છે.

સ્પર્શમણીના સ્પર્શથી ભઈ કંચન તલવાર;

તુલસી ત્રીનો રહે ગયે માર-ધાર-આકાર

લોઢાની તલવાર પારસમણિને અડે તો તે સોનાની થઈ જાય, પણ તેનો આકાર, તેની ધાર અને તેની મારવાની શક્તિ તો રહી જ જાય. એટલે તે તલવાર સોનાની થઈ ખરી પણ તેનો સ્વભાવ તો રહી જ જાય. પણ એ સ્વભાવ ટાળવા માટે પણ તુલસીદાસજી ઉપાય બતાવે છે કે,

‘જ્ઞાન હથોડા કરગ્રહી, સદ્ગુરુ બને સુનાર (સોની)

તુલસી ત્રીનો મીટ જની, માર-ધાર-આકાર.’

અર્થ : એ તો જ્યારે સદ્ગુરુ રૂપ સોની જ્ઞાનરૂપી હથોડો લઈને તે તલવારને ટીપીને જ્યારે તેનો આકાર ખંડન કરી નાખે ત્યારે તે તલવાર મટે અને તે સુવર્ણનો દાગીનો કર્યો હોય તો ભગવાનના કંઠમાં પહેરાવાય. માટે પ્રકૃતિ ટાળવાનો ઉપાય જ સત્સંગ છે. જીવનો તો એવો સ્વભાવ છે કે દુઃખમાંથી સુખ થાય અગર પ્રતિકૂળતામાંથી અનુકૂળતા મળે તો જીવ વિષય ભોગવવા મંડી જાય, પણ ભગવાન તરફ ના વળે. આ બાબત નહુષ રાજાનો દાખલો ભાગવતમાં છે, પણ મહાભારત-ઉદ્યોગપર્વમાં સેનોધ્યોગ પર્વના અ. ૧૧ થી ૧૭માં આપેલો છે. તે જોવાથી જણાશે કે ઇન્દ્ર જ્યારે બ્રહ્મહત્યા ભોગવવા સારુ ગુપ્ત રહેતો હતો ત્યારે ઇદ્રાસન ખાલી પડ્યું. તેથી સ્વર્ગનું રાજ્ય અંધેર ચાલવા માંડ્યું. તેથી દેવો તથા ઋષિઓએ પૃથ્વીના રાજા નહુષ પાસે જઈ તેને ઐશ્વર્ય આપી સ્વર્ગને રાજા બનાવ્યો. પરંતુ દિવસ જતાં તે ધર્માત્મા રાજા કામાત્મા થયો અને ઇદ્રાણીની ઇચ્છા કરી અને

તેથી ઇન્દ્રાણીની પાસે જવા સારુ ઋષિઓ અને દેવો પાસે પાલખી ઊંચકાવી. તેમાં બેસીને તે જવા લાગ્યો અને તેમ કરતાં અગસ્ત્ય ઋષિના શાપથી તેને સર્પ થવું પડ્યું. જે ઋષિઓના પ્રભાવથી તે ઇન્દ્ર થયો તે ઋષિઓનો જ તેણે દ્રોહ કર્યો. કારણ કે ઐશ્વર્ય મળતાં તેની મૂળ કામી પ્રકૃતિ પણ બળવાન થઈ અને તેમાં તે અંધ થઈ ગયો. ભગવાનની ઉપાસનાથી ઐશ્વર્ય મળે, પણ તેનો ઉપયોગ તો પોતાની જેવી પ્રકૃતિ હોય તે પ્રમાણે જ થાય. પં. ૧માં મહારાજ કહે છે કે સંસારમાં જે પશુ-મનુષ્ય-દેવતા-ભૂત ઇત્યાદિક જ્યાં જ્યાં પંચવિષય સંબંધી સુખ જણાય છે તે ધર્મ સહિત જે કિંચિત્ ભગવાનનો સંબંધ તેણે કરીને છે એટલે અત્યારે જગતમાં જે જે સુખી મનુષ્ય ઐશ્વર્યવાન અધિકારવાળાઓ વગેરે જોઈએ છે તેમણે પૂર્વ ભગવાનનો ધર્મ સહિત સંબંધ કરેલો તેનું આ જન્મે તેઓ ફળ ભોગવે છે, પણ તેનો જ્યાં જ્યાં દુરુપયોગ થતો જોવામાં આવે છે તેનું કારણ તેમની પ્રકૃતિ જ છે એ પ્રકૃતિ જ્યાં સુધી નહિ ટળે ત્યાં સુધી જન્મમરણ ટળશે નહિ. આ લોકના સુખ અને આ લોકના ભોગ અહીંના અહીં જ રહેશે અને કર્મબંધન અને ભોગની વાસના અને આસક્તિ વધવાથી જન્મમરણનો અંત આવશે નહિ, માટે તપ કરો, તીર્થ કરો, યોગ સાધો, ગમે તેવી અને ગમે તેની ઉપાસના કરી ઐશ્વર્ય મેળવો, પણ જ્યાં સુધી પ્રકૃતિ સ્વભાવ નહિ ટળે ત્યાં સુધી એ બધું નકામું છે. માટે અહોનિશ સત્સંગ કરી અનેક જન્મોથી ચાલતી આવતી પ્રકૃતિ આ જન્મમાં ટાળીને ભગવાનના ધામમાં જશો તો જ ત્યાં ટકાશે, નહિ તો ભગવાન તો અંત વખતે ધામમાં લઈ જશે, પણ ત્યાં પગ ટકશે નહિ માટે સત્સંગ એ જ મુખ્ય વસ્તુ છે.

પ્રકટની ઉપાસના વિમુખ

-શ્રી નાથજીભાઈ શુક્લ

નોંધ : આ લેખ “સત્સંગ સુધા”પુસ્તકમાંથી લેવામાં આવ્યો છે.

ભક્તચિંતામણિ પ્ર. ૧૬૪ વંચાવીને સમજાવ્યું અને કહ્યું કે સાત્ત્વિક-રાજસ્-તામસ એ ત્રણ ભેદ ઉપરાંત નિર્ગુણ ભેદ જેવી રીતે એકાદશ સ્કંધના અ. ૨૫માં બતાવેલો છે તેવો જ આ પ્રકરણમાં બતાવેલો છે. પ્રકટની ઉપાસના-સેવા સંબંધ-ભક્તિ સિવાય મોક્ષ છે જ નહિ. એ વાત એમાં બહુ સારી રીતે બતાવી છે. પ્રકટની ઉપાસના શ્રીજીએ જ બતાવેલી છે. શ્રીકૃષ્ણે ઉદ્ધવજીને જ્ઞાન આપ્યું તે પ્રકટરૂપે રહીને જ આપ્યું છે. વચનામૃતમાં પણ મહારાજે ઘણે સ્થળે પરોક્ષ કહીને પ્રગટ સ્વરૂપની જ ઉપાસના બતાવી છે આ વાત બીજા ધર્મીઓ જાણતા જ નથી. પરોક્ષને તો બધા ઉપાસે છે. મથુરાના બ્રાહ્મણો યજ્ઞ કરતા હતા તેમાં પરોક્ષની જ ઉપાસના હતી, પરંતુ પ્રગટ ભગવાનને અન્ન ના આપ્યું અને પછી ઓળખાણ થઈ ત્યારે પોતાની જાતને, વિદ્યાને વગેરેને ધિક્કાર આપ્યો. બધા અસુરો ઓછા વિદ્વાન નહોતા. તેમ પરોક્ષ સ્વરૂપની ઉપાસનામાં પણ પારંગત હતા. છતાં અસુર કહેવામાં એનું

કારણ એ જ કે તેઓ પ્રત્યક્ષનો દ્રોહ કરતા હતા. વડતાલ ૧૨માં મહારાજ કહે છે કે જેના હૃદયમાં પ્રગટ ભગવાનનો મહિમા સહિત દઢ નિશ્ચય ન હોય તેને તો નપુંસક જેવો જાણવો. તેને વચને કરીને કોઈ જીવનો ઉદ્ધાર થવાનો નહિ. એવાને મુખે ગીતા-ભાગવત જેવા સદ્ગ્રંથ સાંભળે, પણ તેણે કરીને કોઈનું કલ્યાણ થતું નથી. માટે માહાત્મ્યે સહિત જે ભગવાનનો નિશ્ચય તેણે રહિત એવો જે જીવ તેના મુખ થકી ગીતા-ભાગવતને સાંભળે તેણે કરીને કોઈનું કલ્યાણ થતું નથી. એમાંથી તો મૂળગુ ભૂંડુ થાય છે. આ વચનામૃતમાં પ્રગટ ભગવાનની જ વાત કહેલી છે. એવો જે ન હોય તેને આપણા સંપ્રદાયમાં વિમુખ નામથી ઓળખાય છે. જેમને પ્રત્યક્ષ શ્રીજી મહારાજનો દઢ નિશ્ચય અને આશરો નથી તેઓ વિમુખ કહેવાય. તેમની વાત ભાષણ વગેરે સાંભળી આપણને કોઈ જાતનો સમાસ ના થાય તો સાથે લાવવાનું તો હોય જ ક્યાંથી ? માટે એવાનો સંગ સહેવાસ જેમ બને તેમ ત્યાગવો.

“એકાંતિક ભક્તનો અક્ષરનિવાસ”

શ્રી સ્વામિનારાયણ સત્સંગ સેવા મંડળના સભ્ય, ધર્મજના વતની, વડોદરા નિવાસી પૂ. શ્રી ભગુભાઈ આશાભાઈ પટેલ, ભગવત્ સ્મરણ કરતા કરતા ૯૮ વર્ષની વયે તેમના વડોદરાના નિવાસ સ્થાને તા. ૮-૯-૨૦૨૧ને બુધવારના રોજ અક્ષરનિવાસી થયા છે. પોતાના પૂ. પિતાશ્રી આશાભાઈ પટેલ પાસેથી જન્મથી જ સત્સંગ સંસ્કાર મેળવેલા એવા પૂ. ભગુભાઈના સત્સંગ-સંસ્કારોનું અતિદઢ પોષણ અને વૃદ્ધિ પ. પૂ. ગુરુવર્ય શ્રી નાથજીભાઈ શુક્લ, પ. પૂ. મોટાભાઈ શ્રી ઇશ્વરલાલ પંડ્યા તથા ધર્મજના પ. પૂ. ઉમેદભાઈ પટેલ (ભગતજી) જેવા સમર્થ સત્પુરુષોના આત્મબુદ્ધિ યુક્ત દઢ પ્રસંગથી થયું. પરિણામે, પૂ. ભગુભાઈએ સેવા-સત્સંગ અને “સત્સંગ”માં આત્મબુદ્ધિ એટલે કે દેવ (ભગવત્ સ્વરૂપો), બન્ને દેશના પ. પૂ. ધ. ધુ. આચાર્યશ્રીઓ, મંદિરો, સંતો, હરિભક્તો અને પોતાના ગુરુકુટુંબ અને ગુરુભાઈઓમાં આત્મબુદ્ધિ-ઉચ્ચ કક્ષાની પ્રાપ્ત કરી હતી. નાની વયેજ પરદેશમાં જઈ તેમણે શુભલક્ષ્મીની પ્રાપ્તિ કરી અને સંચિત્ શુભલક્ષ્મીનો પોતે, માલિક નહિ પણ ટ્રસ્ટી તરીકે સુપેરે સદુપયોગ “સત્સંગ”માંજ કર્યો અને પોતાનું અંગત જીવન સાદું અને કરકસર યુક્ત રાખ્યું. સમર્થ સત્પુરુષોના દઢ પ્રસંગથી પરદેશમાં વર્ષો સુધી રહેલા પૂ. ભગુભાઈએ જીવનમાં પાછલા વર્ષો ભારતમાં જ સત્સંગ મધ્યે અને પોતાના ગુરુભાઈઓની વચ્ચે વિતાવવાનું નક્કી કર્યું. ધર્મકાર્યમાં વિલંબ ન કરવો એવા દઢ વિચારે પોતાની લંડનની પ્રવૃત્તિઓ ઝડપથી સંકેલી, મિલકતો વિ. વેચી તુર્તજ ભારતમાં આવીને વડોદરામાં અક્ષરનિવાસ પર્યંત સ્થાયી થયા. અત્રે એ ઉલ્લેખનીય છે. કે પૂ. મોટાભાઈ ઇશ્વરલાલ પંડ્યાની આજ્ઞા (જે શિક્ષાપત્રીના શ્લોક ૧૫૩-૧૫૪ને અનુસારે હતી) તેને અનુસરીને આમ્મિયા જેવા દેશમાં, પોતાની અતિ જાહોજલાલીને ત્યાંજ રાખી “તત્કાળ” આમ્મિયાનો ત્યાગ કરી એમના માટે તદ્દન નવો અજાણ્યો પ્રદેશ-એવા લંડનમાં આવ્યા. શ્રીજી આજ્ઞા અને સત્પુરુષની આજ્ઞાના દઢ પાલનને પરિણામે, લંડનમાં તેમની લૌકિક અને પારલૌકિક સંપત્તિનો ખુબ વિકાસ થયો. કચ્છ-ભૂજ મંદિર દ્વારા સ્થાપિત અને સંચાલિત લંડનમાં વિલ્સન સ્વામિનારાયણ મંદિરના ટ્રસ્ટી તરીકે રહેવાથી સેવામાં પોતાનામાં માન અંકુરો, ફુટે અને વિકસે એ વિચારે અનિચ્છા દર્શાવી છતાં, કચ્છ-ભૂજના સમર્થ પ્રતાપી સંત પ. પૂ. સદ્ગુરુ શ્રી મોરલીમનોહર- દાસજીની ટ્રસ્ટી તરીકે રહેવાની આજ્ઞા શિરોધાર્ય કરી પૂ. સ્વામીના અંતરના આશીર્વાદ મેળવ્યા અને ટ્રસ્ટી તરીકે મંદિરના સંચાલનમાં ઘણો

મહત્વનો કાળો આપ્યો. ઉપરોક્ત બંને પ્રસંગો પૂ. ભગુભાઈની શ્રીજી આજ્ઞા અને સત્પુરુષોની આજ્ઞાનું નિર્વિકલ્પ દઢ પાલન દર્શાવે છે. સતત સત્સંગ અને સત્શાસ્ત્રોનું સતત વાચન, મનન અને અભ્યાસ એ એમની અનુકરણીય જીવનશૈલી હતી. વળી સંસારમાં રહીને દૈહિકોમાં દેહભાવયુક્ત મમત્વથી નિઃસ્પૃહ રહી સતત ભજન ભક્તિ અને સત્સંગ કર્યા કરવો તે એમની જીવનશૈલીનું બીજું સુંદર પાસું છે. પૂ. ભગુભાઈ તો અક્ષરમુક્તોની સમીપે શ્રીજી મહારાજના ચરણ કમળોની સેવામાં પહોંચી ગયા છે. પરંતુ તેમના સંબંધીજનો, તેમને વિષે હેત મમત્વ ધરાવનાર ગુરુભાઈઓ, હરિભક્તો સર્વેને તેમનો વિયોગ સહન કરવાનું બળ આપે એવી ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના પરમ મંગળકારી ચરણકમળોમાં નમ્રાતિનમ્ર પ્રાર્થના છે. તેમના જીવનના આદર્શો અને ગુણોમાંથી જેટલા આદર્શો અને ગુણો આપણે કેળવીએ એજ એકાંતિક ભક્ત પૂ. ભગુભાઈને સાચી શ્રદ્ધાંજલી છે.

- વિક્રમપ્રસાદ ઘનશ્યામપ્રસાદ શુક્લ

સુધારો અને પૂરક માહિતી

ઓગસ્ટ-૨૦૨૧ (વર્ષ ૬ અંક-૪)ના અંકમાં “શ્રીજી સાથે પધારેલા મનુષ્યેતર મુક્તો”-લેખમાં પેરેગ્રાફ ૧૨માં મુક્તરાજ લીંબવૃક્ષના સંદર્ભમાં એમ જણાવ્યું છે કે

“-કેટલાક વર્ષો અગાઉ ભારે વાવાઝોડાને નિમિત્ત બનાવી મનુષ્યેતર વૃક્ષ-દેહધારી મુક્તરાજ લીંબતરૂ દિવ્યદેહે ભગવાનની સેવામાં પહોંચી ગયા છે. પરંતુ તેમની યાદ સતત તાજી રાખવા માટે તેમના સ્મારક તરીકે તેમની ડાળીને ત્યાં રોપીને લીંબવૃક્ષ તરીકે વિકાસ થયો છે. જે તેમની સતત અપાવે છે. લીંબતરૂ મુક્તરાજનાં દર્શન વર્ષો અગાઉના ફોટોગ્રાફમાં હજી પણ થાય છે-”

આ સંદર્ભે મુંબઈના પ.ભ. મુરબ્બી શ્રી નવીનભાઈ ચંદુલાલ દવે એ -“ઉપરોક્ત હકીકત બરાબર નથી. પરંતુ, મુક્તરાજ લીંબવૃક્ષ પોતે જ તેના મૂળ થડમાંથી પુનઃ વિકાસ પામી અત્યારે પણ દર્શન દઈ રહ્યા છે. માટે આ હકીકત દોષ તપાસ કરી દૂર કરવો જોઈએ.” એવું પ્રેમસભર ધ્યાન દોરતાં-ગઢપુરના સંત પૂ. શાસ્ત્રી શ્રી છપૈયાપ્રસાદજી સ્વામી (જેઓ મુક્તરાજ લીંબવૃક્ષના પુનઃ વિકાસના જતનમાં શરૂઆતથી જ છેક સુધી સતત જોડાયેલા હતા) પાસેથી મળેલી પ્રમાણભૂત સાચી હકીકત નીચે પ્રમાણે છે-

“મુક્તરાજ લીંબવૃક્ષ વાવાઝોડામાં પડ્યા બાદ પણ મુળવૃક્ષ થડ તેમ જ હતું. સંતો-હરિભક્તોની સતત આર્ત-પ્રાર્થના-ભગવાન સ્વામિનારાયણે-સ્વીકારતાં-તે જ મુળ વૃક્ષથડમાં ત્રણ ફૂંપળો સ્વયંભુ પ્રગટી જેનું જતન સંભાળપૂર્વક થવાથી-મુળ મુક્તરાજ લીંબવૃક્ષ જેવા સ્વરૂપે હતા તેવા જ પુનઃ થઈ ગયા છે. એટલે કે અત્યારનું વૃક્ષ તેમજ સ્મારક નથી પણ મુક્તરાજ લીંબવૃક્ષ સ્વયં વિરાજમાન છે અને દર્શનનો અને વચનામૃતો અને ગઢપુર લીલાનું સતત સ્મરણ કરાવી રહ્યા છે.”

સત્સંગ પ્રદીપના સૌ વાંચકોને ઓગસ્ટ ૨૧ લેખનો પેરા-૧૨ હકીકત દોષ દૂર કરી પૂ. છપૈયાપ્રસાદ સ્વામીજીની ઉપરોક્ત માહિતી પ્રમાણે વાંચવા નમ્ર વિનંતી છે.

પ.ભ. મુરબ્બી શ્રી નવીનભાઈ દવેનો હકીકત દોષ-તરફ પ્રેમસભર ધ્યાન દોરવા બદલ અને શાસ્ત્રી સ્વામી પૂ. છપૈયાપ્રસાદ દાસજીનો-પ્રેમસભર-પૂરક પ્રમાણભૂત સાચી હકીકત જણાવવા અંતઃકરણપૂર્વક આભાર માનીએ છીએ.

-ભગીરથ જે. ત્રિવેદી

સંત - અમૃત - ઉપદેશ

(નોંધ :- કચ્છ-ભૂજના મહાપ્રતાપી સંત સમર્થ સ્વામી અ.નિ. શ્રી અક્ષરજીવનદાસજીએ અનેક મુમુક્ષુઓને આલોક-પરલોકમાં સુખિયા કરી એકાંતિક ભક્તો બનાવ્યા છે. તેઓશ્રી અવારનવાર કચ્છના હરિભક્તોને પત્રદ્વારા હરિ મંદિરની સેવા કાળજી શ્રીજી આજ્ઞાનુસાર કરવા અંગેની સૂચનાઓ આપતા. આવા પત્રોમાંથી મંદિરનાં સેવા-વ્યવહાર ઉપરાંત, સર્વજીવહિતકારી અમૃત-ઉપદેશો પણ ખુબ કાળજીપૂર્વક આપતા. આવા પરોપકારી પ.પૂ.સ.ગુ. અ.નિ. અક્ષરજીવનદાસજીએ હરિભક્તો-સંતો પ્રત્યે લખેલ પત્રોમાંથી સર્વજીવહીતાવહ ઉપદેશોના અંશો “સત્સંગ પ્રદીપ”માં પ્રગટ કરવાની પરવાનગી ભૂજ મંદિરના મહંત સ્વામી સ.ગુ. પૂરાણીશ્રી ધર્મનંદનદાસજીએ રાજી થઈ આશિષપૂર્વક આપવાથી આ વિભાગમાં તે તે અંશો ક્રમશઃ આપવામાં આવશે.)

“....તમે ભગવાન ભજવાનો ખટકો ઘણો રાખશો. ક્યાંય ખોટી થાશો નહિ. ને વાણી નિયમમાં રાખશો. ને સાધુની મરજી પ્રમાણે હળીમળી નિષ્કામભાવે સેવા કરશો. વાંચવાનો ને કિર્તન શીખવાનો ને બોલવાનો ખટકો રાખશો. નવરા રહેશો નહિ. મન-ઇન્દ્રિયુંનો કુસંગ જબરો છે. તેનાથી દબાવું નહિ. ને તેને દબાવીને વર્તવું ને નાની મોટી આજ્ઞા ઉપર ઘણી સુરત રાખવી. ને ધર્મામૃત નિષ્કામ શુદ્ધિ વાંચીને મનન કરીને તે પ્રમાણે વર્તવું. તો અંતરમાં સુખ-શાંતિ વધારે રહેશે. મનને નવરું થવા દેવું નહીં. ને મનને વશ થવાય તો આજ્ઞા લોપાય. ને અંતઃકરણ ઉકરડા જેવું થઈ જાય. માટે જે કરવા માટે આવ્યા છીએ તે કરી લેવું. બીજા કોઈ ફેલમાં ભળી જવું નહીં.....”

— X X —

“....મંદિરના કામકાજની, સમાન સંતર (ઉપયોગી સાધનો) પૈસોટકો સાચવવાની સંભાળ રાખશો. કથા વારતા મનન કરવાનો, ભગવાન ભજવાનો ખટકો રાખશો. વૃથા કોઈની મોબતમાં તણાઈને કે આપણી ખુશીથી વખત ખોવો નહીં. વ્યવહારનું કામ હરકોઈ સાવધાન થઈને સંભારવું જોઈએ. બાકી વખત મળે તો શાસ્ત્ર વાંચવાનો, મનન કરવાનો અભ્યાસ વધારે રાખવો-એવો શ્રીજી મહારાજનો તથા મોટેરાનો (મોટા સંતો-સત્પુરુષોનો) ખરો અભિપ્રાય છે. માટે ભગવાન ભજી આયુષ્ય લેખે વગાડવી. પેટનું અને ઠેઠનું બેય કરવું. ઠેઠનું કરવા જેવી બીજી કોઈ એ મોટી કમાણી નથી.....”

— X X —

“....સત્સંગમાં હેતપ્રીત-ભગવાન ભજવાનો આદર ઘણો સારો છે. ને અવશ્ય કરવાનું પણ એ જ છે. બાકી આ લોકમાં છૈયે ત્યાં સુધી-શુભ સંકલ્પ-નિષ્કામભાવે સેવા ભક્તિ હિંમત રાખી કરવી. તે વધવાનો મોટો ઉપાય છે. બાકી કથાવાર્તા મનન કરી-માયામાંથી મોહ ટાળીને ત્રણ દેહની ભાવના ટાળી શુદ્ધ મને ભગવાનની મૂર્તિમાં હેત થાશે ત્યારે કારણ શરીરની વાસના નિવૃત્તિ પામશે. માટે જેવો દેહનો મમત છે, દૈહિક પદાર્થનો મમત છે, તેવો ભગવાન ભજવાનો આદર રાખશું ત્યારે ચોખ્ખા નિર્વાસનિક થવાશે.....”

“સત્સંગ પ્રદીપ” ને ભેટ આપનારની શુભ નામાવલિ			
રૂા. રકમ	નામ	ગામ	પ્રસંગ
૨૫૦૦-૦૦	મૃદુલ દિનેશભાઈ ચૌહાણ	અમદાવાદ	અ.નિ. પિતાશ્રી દિનેશભાઈ પ્રભુલાલ ચૌહાણની પુણ્યસ્મૃતિમાં શ્રીજી પ્રસન્નતાર્થે ‘સત્સંગ પ્રદીપ’ને ભેટ
૨૫૦૦-૦૦	ઉજ્જવલભાઈ તથા પુણ્યશ્રીબેન	અમદાવાદ	અ.નિ. માતૃશ્રી સરોજીનીબેન કીરીટકુમાર શુક્લ (દયાળુશ્રી દાદાજીના દોહિત્રી) ની પુણ્યસ્મૃતિમાં ‘સત્સંગ પ્રદીપ’ને ભેટ
૨૪૦૦-૦૦	જયાબેન રજનીકાન્ત ઠક્કર	નાસીક	(વિક્રમ સંવત ૨૦૭૬ ચૈત્રથી વિક્રમ સંવત ૨૦૭૭ ફાગણ) શ્રીજી પ્રસન્નતાર્થે
૨૦૦૦-૦૦	કમલેશભાઈ ગોવિંદભાઈ પરીખ	ચેન્નાઈ	ગુરૂપૂર્ણિમા નિમિત્તે શ્રીજી પ્રસન્નતાર્થે
૨૦૦૦-૦૦	અશ્વિનભાઈ બાબુભાઈ શાહ	અમદાવાદ	શ્રીજી પ્રસન્નતાર્થે
૧૦૦૦-૦૦	અ.નિ. મનુભાઈ ઝવેરભાઈ પટેલ હસ્તે સંદીપભાઈ	આણંદ	શ્રીજી પ્રસન્નતાર્થે
૫૫૧-૦૦	કુણાલ મનિષભાઈ મહેતા	મુંબઈ	શ્રીજી પ્રસન્નતાર્થે

આજીવન લવાજમ :
દેશમાં રૂ. ૨૫૦-૦૦
છૂટક નકલ રૂ. ૫-૦૦

Registered with Registrar of News Papers for India Under No. GujGuj/2016/69394
Postal Regd. No. VDR (E)/355/2020-2022 Valid Upto 31-12-2022
Posted at RMS, Vadodara on 22nd of Every Month

સત્સંગ પ્રદીપ

દાન-તીર્થ વગેરે કેમ કરવાં ?

“.....ઘણા જણ સમજ્યા વિના ધર્મક્રિયા કરે છે. દાન-પુણ્ય-તીર્થ કરે છે પણ તેમાં પુણ્યને બદલે ઘણાં પાપ થાય છે તે સત્સંગ સિવાય સમજાતું નથી. બુરાનપુરમાં રહેતા સિંધિયા સરકારના દીવાનનો એક પરચો કહી બતાવ્યો. તેણે દેવદેવી નિમિત્તે ઘણું કરેલું, પણ તે ક્રિયાઓ અવળી થવાથી દોષરૂપ થયેલી. તેથી અંત વખતે જમ લેવા આવ્યા ત્યારે કોઈએ સહાય કરી નહીં. તે માણસે કૃપાનંદ સ્વામી તથા ગુણાતીતાનંદ સ્વામી હતા, તેમના મંડળને સિંધાં આપેલા, તે પુણ્યે અંતકાળે એ બન્ને સ્વામી આવ્યા અને જમ થકી મુકાવી તેનું કલ્યાણ કર્યું. માટે જે કરવું તે જ્ઞાનેયુક્ત કરવું કે જેથી સારું કરતાં તેમાં નહારું ફળ આવે નહિ. મંદિરમાં દર્શન કરવા જઈએ તે ક્રિયા તો સારી જ કહેવાય, પણ મંદિરમાં સ્ત્રીઓને અડીને અંદર જઈએ તો અધર્મ અને પાપ થાય. ભગવાનને પ્રસન્ન કરવા તો મંદિરમાં જવાનું હોય પણ જો તે અપ્રસન્ન થાય એવું કરીએ તો ઊલટો પ્રત્યવાય લાગે. શ્રીજી મહારાજે ભક્તોનું રક્ષણ કરવા એવા નિયમો બાંધી આપ્યા છે કે જે તે પ્રમાણે વર્તીએ તો પુણ્યવાળી ક્રિયા જ થાય.....”

-“સત્સંગ સુધા”માંથી

BOOK-POST

From :

Shree Swaminarayan Satsang Seva Mandal
Ashwinbhai Babubhai Shah,
“Gurukrupa”,
Zaghdia Pole, Nagarwada,
NADIAD-387001. (India)

To/પ.ભ.શ્રી

Owner : Shree Swaminarayan Satsang Seva Mandal. Publisher : Ashwinbhai Babubhai Shah
Printer : Bipinbhai Ratilal Patel and Printed at : Vakal Printery, No. 01-17-475-951-000-101 of Ward No-1
situated at Jogidas Vitthal's Pole, Raopura, Vadodara.
Published from : “Gurukrupa”, Zaghdia Pole, Nagarwada, Nadiad-387001 (India).
Editor : Ashwinbhai Babubhai Shah

વર્ષ : ૬ : અંક : ૫

૨૨-૬-૨૦૨૧

20

સપ્ટેમ્બર-૨૦૨૧

સત્સંગ પ્રદીપ